

Kategorija: 3.4.3.11. Kiti su bankroto procesu susiję klausimai;

Civilinė byla Nr. e2-1203-881/2021

Teismo proceso Nr. 2-57-3-00422-2019-7

Procesinio sprendimo kategorija 3.4.3.11

(S)

LIETUVOS APELIACINIS TEISMAS

N U T A R T I S

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. lapkričio 16 d.

Vilnius

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėja Vilija Mikuckienė,

teismo posėdyje apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjusi suinteresuoto asmens E. R. ir suinteresuoto asmens T. V. atskiruosius skundus **dėl Klaipėdos apygardos teismo 2021 m. rugsėjo 6 d. nutarties, kuria uždarnosios akcinės bendrovės „Kongera“ bankrotas pripažintas tyčiniu ir išspręstas bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas,**

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Klaipėdos apygardos teismo 2019 m. spalio 7 d. nutartimi atsakovei uždarajai akcinei bendrovei (toliau – ir UAB, BUAB) „Kongera“ iškelta bankroto byla, bankroto administratore paskirta A. M..
2. Atsakovės BUAB „Kongera“ nemokumo administratorė kreipėsi į teismą su prašymu pripažinti UAB „Kongera“ bankrotą tyčiniu. Nurodė, kad laikotarpiu nuo 2016 m. kovo 2 d. iki 2016 m. birželio 8 d. UAB „Kongera“ vadovu buvo T. V., nuo 2016 m. birželio 8 d. iki 2016 m. lapkričio 22 d. – E. R., nuo 2016 m. lapkričio 22 d. iki 2017 m. sausio 24 d. – M. Z., nuo 2017 m. sausio 24 d. iki 2018 m. balandžio 25 d. – U. R.-D., nuo 2018 m. balandžio 25 d. iki 2019 m. spalio 22 d. – M. R.. Nemokumo administratorės teigimu, buvę atsakovės valdymo organai sąmoningai ir tyčiniaus veiksmais priešingai įstatymų reikalavimams aplaidžiai / apgaulingai tvarkė bendrovės buhalterinę apskaitą, realių ir tikrųjų ketinimų restruktūrizuoti ir atkurti įmonės nemokumą neturėjo. Nemokumo administratorė nustatė, kad atsakovė vengė mokėti mokesčius valstybei, taip pat sudarė bendrovei nuostolingus ir ekonomiškai nenaudingus sandorius ir nesilaikė Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.930¹ straipsnyje nustatyto atsiskaitymų grynaisiais ir negrynaisiais pinigais eiliškumo.
3. Klaipėdos apygardos teismas 2021 m. kovo 15 d. nutartimi BUAB „Kongera“ nemokumo administratorės prašymą dėl atsakovės bankroto pripažinimo tyčiniu tenkino bei paskirstė bylinėjimosi išlaidas.
4. Lietuvos apeliacinis teismas 2021 m. gegužės 27 d. nutartimi Klaipėdos apygardos teismo 2021 m. kovo 15 d. nutartį panaikino ir klausimą dėl UAB „Kongera“ bankroto pripažinimo tyčiniu perdavė pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo.

II. Pirmosios instancijos teismo nutarties esmė

5. Klaipėdos apygardos teismas 2021 m. rugsėjo 6 d. nutartimi pripažino UAB „Kongera“ bankrotą tyčiniu ir priteisė BUAB „Kongera“ nemokumo administratori A. M. po 400 Eur bylinėjimosi išlaidų iš M. R., U. R.-D., M. Z., E. R., T. V..
6. Teismas padarė išvadą, kad BUAB „Kongera“ 2018 m. pabaigoje buvo nemoki pagal Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo (toliau – ĮBĮ) 2 straipsnio 8 dalį. BUAB „Kongera“ finansinė padėtis 2017 m. nuosekliai blogėjo, todėl Klaipėdos apygardos teismo 2018 m. sausio 17 d. nutartimi įmonei iškelta restruktūrizavimo byla, vėliau – Klaipėdos apygardos teismo 2019 m. spalio 7 d. nutartimi – ir bankroto byla. Nors akivaizdu, kad BUAB „Kongera“ nemokumui reikšmingą įtaką turėjo 434 542,28 Eur skola kreditoriui UAB „RNDV Group“, atsiradusi Klaipėdos apygardos teismo 2018 m. spalio 18 d. ir 2018 m. spalio 31 d. nutartimis patvirtintų taikos sutarčių pagrindu, tačiau įmonės nemokumą taip pat lėmė ir nuo 2017 m. susidariusios skolos kreditoriams. Teismas padarė išvadą, kad BUAB „Kongera“ nemokumą lėmė nuo 2017 m. susiklosčiusios aplinkybės ir įmonės vadovų atlikti veiksmai.
7. Įvertinęs 2017 m. birželio 13 d. žemės sklypų pirkimo-pardavimo sutarties sudarymo aplinkybes, sutarties sudarymo metu įmonėje susiklosčiusią padėtį, teismas konstatavo, kad 2017 m. birželio 13 d. pirkimo-pardavimo sutartis nepateisinama verslo rizika ir laikytina įmonei nenaudingumu sandoriu. Nei 2017 m. birželio 13 d. pirkimo-pardavimo sutarties sudarymo metu UAB „Kongera“ vadovės pareigas ėjusi U. R.-D., nei įmonės akcininkas T. V. negalėjo nurodyti konkrečių minėto sandorio sudarymo aplinkybių, juo siekiamų tikslų, planuojamos gauti naudos ir pan. Byloje taip pat nėra duomenų, patvirtinančių, kad UAB „Kongera“ būtų atlikusi kokius nors veiksmus, susijusius su ginčo žemės sklypais.
8. Teismas taip pat konstatavo, kad 2018 m. rugpjūčio 31 d. ir 2018 m. gruodžio 31 d. sprendimai, kuriais padidintas darbuotojų darbo užmokestis, buvo įmonei nenaudingi, sukėlė jai nuostolių ir UAB „Kongera“ esant nemokiai pablogimo jos būklei.
9. Teismas sprendė, kad byloje esančios 2019 m. vasario 26 d. ir 2019 m. rugsėjo 17 d. Specialisto išvados patvirtina, jog UAB „Kongera“ buhalterinė apskaita buvo vykdoma pažeidžiant teisės aktų nustatytus reikalavimus, dėl to laikotarpiu nuo 2016 m. liepos 1 d. iki 2017 m. gruodžio 31 d. negalima iš dalies nustatyti UAB „Kongera“ veiklos, jos turto, nuosavo kapitalo, įsipareigojimų dydžio ir struktūros.

10. Įvertinęs aplinkybę, kad nemokumo administratorės patirtos bylinėjimosi išlaidos neviršija Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu patvirtintose Rekomendacijose dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio (toliau – Rekomendacijos) nustatytų maksimalių dydžių, teismas sprendė, jog patenkinus prašymą dėl įmonės bankroto pripažinimo tyčiniu, nemokumo administratori iš buvusių BUAB „Kongera“ vadovų – suinteresuotų asmenų M. R., U. R.-D., M. Z., E. R., T. V. priteisiama po 400 Eur bylinėjimosi išlaidų

III. Atskirųjų skundų ir atsiliepimų į juos argumentai

11. Suinteresuotas asmuo E. R. atskiruoju skundu prašo Klaipėdos apygardos teismo 2021 m. rugsėjo 6 d. nutarties dalį, kuria iš E. R. priteistos BUAB „Kongera“ nemokumo administratori A. M. 400 Eur bylinėjimosi išlaidos, panaikinti ir išspręsti klausimą iš esmės – priteisti BUAB „Kongera“ nemokumo administratori A. M. po 500 Eur bylinėjimosi išlaidų iš M. R., U. R.-D., M. Z. ir T. V.. Atskirasis skundas grindžiamas šiais argumentais:

11.1. Teismas nustatė, kad skolos kreditoriams susidarė nuo 2017 metų, tačiau E. R. įmonės vadovu buvo nuo 2016 m. birželio 2 d. iki 2016 m. lapkričio 17 d., jo valdymo laikotarpiu įmonė skolų neturėjo, o bendrai 2016 metais įmonė buvo pelninga, todėl jis nėra atsakingas už tyčinį įmonės bankrotą.

11.2. Teismas nenurodė, kokių konkrečiai asmenų veikimas ar neveikimas sukėlė tyčinį bankrotą, apsiribodamas abstrakčiais teiginiais, kad įmonės nemokumą lėmė įmonės vadovų atlikti veiksmai. Teismas nenagrinėjo ir nepasisakė, kokie konkrečiai E. R. veiksmai ar neveikimas jo vadovavimo įmonei laikotarpiu lėmė įmonės finansinės padėties pablogėjimą 2017 metais, dėl ko įmonė tapo nemoki 2018 metų pabaigoje.

11.3. Teismas neanalizavo, kurios iš specialisto išvadose nurodytų netinkamos apskaitos vedimo aplinkybių buvo E. R. vadovavimo laikotarpiu. Specialisto išvadose nėra išskirtas E. R. vadovavimo laikotarpis, o išvados pateiktos už visą tirtą laikotarpį, kai įmonei vadovavo ir M. Z. bei U. R.-D..

11.4. Specialisto išvados padarytos remiantis liudytojų parodymais, kurie nelaikytini įrodymais šioje byloje. Išvadose nurodytos nesumokėtos Valstybinei mokesčių inspekcijai ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos biudžetui sumos, palyginus su bendra įmonės apyvarta (pajamomis ir išlaidomis), nėra didelės.

12. Suinteresuotas asmuo T. V. atskiruoju skundu prašo Klaipėdos apygardos teismo 2021 m. rugsėjo 6 d. nutartį panaikinti ir klausimą išspręsti iš esmės – nemokumo administratorės prašymą dėl bankroto pripažinimo tyčiniu atmesti. Atskirasis skundas grindžiamas šiais argumentais:

12.1. Suinteresuotas asmuo T. V. BUAB „Kongera“ direktoriumi buvo nuo 2016 m. kovo 2 d. iki 2016 m. birželio 8 d. Pirmosios instancijos teismas skundžiamoje nutartyje padarė išvadą, kad BUAB „Kongera“ nemokumą lėmė nuo 2017 m. susiklosčiusios aplinkybės ir įmonės vadovų atlikti veiksmai. Kadangi T. V. nurodytu laikotarpiu nebuvo bendrovės direktorius, o tik akcininkas, nėra pagrindo pripažinti, kad jis savo veiksmais prisidėjo prie bendrovės tyčinio bankroto.

12.2. BUAB „Kongera“ 2017 m. birželio 13 d. žemės sklypų pirkimo-pardavimo sandorio sudarymo metu bendrovės direktore buvo U. R.-D., kuri yra nurodžiusi, kad žemės sklypai buvo bendrovės įsigyti tam, jog bendrovė balanse turėtų nekilnojamojo turto (t. y. turto, kurį galima būtų įkeisti ir gauti apyvartinį lėšų). Įsigytų žemės sklypų dėka BUAB „Kongera“ dalyvavo ir laimėjo viešuosius konkursus bei iš jų gavo pelno. Dėl to nesutiktina su teismo išvada, kad nurodytas sandoris buvo bendrovei nenaudingas arba nuostolingas.

12.3. Teismas nepagrįstai sprendė, kad U. R.-D., sudarydama 2017 m. birželio 13 d. žemės sklypų pirkimo-pardavimo sandorį tik vykdė akcininkų nurodymus. Pati U. R.-D. 2021 m. kovo 8 d. teismo posėdyje nurodė, kad nepamena, kuris akcininkas davė nurodymą pirkti žemės sklypus. Byloje nėra jokių įrodymų, jog T. V., būdamas BUAB „Kongera“ akcininku, būtų priėmęs kokį nors vienasmenį akcininko sprendimą įsigyti žemės sklypus ar nurodęs tuometinei BUAB „Kongera“ direktorei U. R.-D. tokį sandorį sudaryti.

12.4. T. V. negalėjo priimti sprendimų padidinti BUAB „Kongera“ darbuotojų darbo užmokestį, kuriuos teismas pripažino nenaudingais bendrovei, kadangi jų priėmimo metu jis nebebuvo bendrovės direktoriumi.

12.5. Teismas skundžiamoje nutartyje pažymėjo, kad BUAB „Kongera“ buhalterinė apskaita buvo vykdoma pažeidžiant teisės aktų nustatytus reikalavimus, dėl to laikotarpiu nuo 2016 m. liepos 1 d. iki 2017 m. gruodžio 31 d. negalima iš dalies nustatyti UAB „Kongera“ veiklos, jos turto, nuosavo kapitalo, įsipareigojimų dydžio ir struktūros. Šiuo laikotarpiu T. V. nebebuvo bendrovės direktorius, todėl negali būti laikomas atsakingu už buhalterinės apskaitos tvarkymo pažeidimus.

12.6. Teismas skundžiamoje nutartyje apskritai nepasisakė ir nenurodė jokių konkrečių T. V. veiksmų, kurie turėjo ar galėjo turėti įtakos BUAB „Kongera“ bankrotui pripažinti tyčiniu, todėl nutartis yra nepagrįsta ir nemotyvuota.

13. Atsakovės BUAB „Kongera“ nemokumo administratorė atsiliepime į suinteresuoto asmens E. R. atskirąjį skundą prašo skundą atmesti ir Klaipėdos apygardos teismo 2021 m. rugsėjo 6 d. nutartį palikti nepakeistą bei priteisti bylinėjimosi išlaidas. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

13.1. Pirmosios instancijos teismas, pripažindamas BUAB „Kongera“ bankrotą tyčiniu, nenustatė atsakingų asmenų už tyčinio bankroto sukėlimą, todėl pirmosios instancijos teisme nenagrinėti klausimai negali būti apeliacijos objektu. Tenkinus atskirąjį skundą ir nustačius, kad E. R. veiksmai / neveikimas neturėjo įtakos tyčinio bankroto sukėlimui ir bylinėjimosi išlaidas paskirsčius kitiems buvusiems įmonės valdymo organams / akcininkui, reikštų konstatavimą, jog už tyčinio bankroto sukėlimą atsakingi būtent šie vadovai / akcininkas, iš kurių priteistos bylinėjimosi išlaidos.

13.2. Suinteresuotas asmuo E. R. nepagrįstai sieja savo, kaip įmonės buvusio vadovo, veikimą / neveikimą tik su nemokumo momentu. BUAB „Kongera“ bankrotas pripažintas tyčiniu keliais pagrindais, tarp jų ir dėl aplaidžios / netinkamos buhalterinės apskaitos vedimo. Didelė dalis buhalterinės apskaitos vedimo pažeidimų nustatyta būtent E. R. vadovavimo laikotarpiu, todėl jo argumentai, kad jis niekaip nesusijęs su įmonės tyčiniu bankrotu, yra nepagrįsti.

14. Atsakovės UAB „Kongera“ nemokumo administratorė atsiliepimu į suinteresuoto asmens T. V. atskirąjį skundą prašo jį atmesti ir Klaipėdos apygardos teismo 2021 m. rugsėjo 6 d. nutartį palikti nepakeistą bei priteisti bylinėjimosi išlaidas. Atsiliepime nurodomi tokie argumentai:

14.1. Buvusi BUAB „Kongera“ vadovė U. R.-D. teismo posėdžio metu patvirtino, kad žemės pirkimo sandoris buvo sudarytas akcininkų nurodymu, o sandorio sudarymo metu būtent T. V. buvo vienintelis bendrovės akcininkas.

14.2. Nors teismas nenustatė atsakingų asmenų už tyčinio bankroto sukėlimą, tačiau bendrovės buvusių vadovų ir akcininkų veiksmai / neveikimas buvo vertinami tik tiek, kiek tai būtina tyčinio bankroto požymiams nustatyti, kadangi juridinis asmuo veikia, savo teises ir pareigas įgyvendina per savo valdymo organus ir dalyvius. Atskirojo skundo argumentai, kad T. V. veiksmai / neveikimas neturėjo įtakos BUAB „Kongera“ bankroto pripažinimui tyčiniu, neatitinka byloje esančių įrodymų, teismo nustatytų aplinkybių, todėl laikytini nepagrįstais.

14.3. Pagal *JB/* nuostatas bankrotą pripažįstant tyčiniu atsakingi asmenys nėra nustatomi. BUAB „Kongera“ bankroto byla iškelta galiojant *JB/*, kurio nuostatos taikytinos nagrinėjamoje byloje.

14.4. Net ir pripažinus atskirojo skundo argumentus pagrįstais, nutartis negalėtų būti panaikinta, nes suinteresuotas asmuo T. V. neginčija faktinių aplinkybių dėl netinkamo buhalterinės apskaitos vedimo ir nuostolingų / ekonomiškai nenaudingų įmonei sandorių sudarymo (konkrečiai – darbo užmokesčio didinimo), kaip tyčinio bankroto požymių. Tyčiniam bankrotui konstatuoti pakanka nustatyti bent vieną tyčinio bankroto požymį.

Teismas

k o n s t a t u o j a:

IV. Apeliacinės instancijos teismo nustatytos bylos aplinkybės, teisiniai argumentai ir išvados

15. Bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribas sudaro apeliacinio (atskirojo) skundo faktinis ir teisinis pagrindai bei absoliučių sprendimo (nutarties) negaliojimo pagrindų patikrinimas (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir *CPK*) 320 straipsnio 1 dalis, 338 straipsnis). Apeliacinės instancijos teismas nagrinėja bylą neperžengdamas apeliaciniame (atskirajame) skunde nustatytų ribų, išskyrus atvejus, kai to reikalauja viešasis interesas ir neperžengus skundo ribų, būtų pažeistos asmens, visuomenės ar valstybės teisės ir teisėti interesai (*CPK* 320 straipsnio 2 dalis). Absoliučių skundžiamos pirmosios instancijos teismo nutarties negaliojimo pagrindų apeliacinės instancijos teismas nenustatė (*CPK* 329 straipsnio 2 ir 3 dalys, 338 straipsnis).

Dėl ginčui taikytino teisinio reglamentavimo ir atsakingų už tyčinį bankrotą asmenų nustatymo

16. 2020 m. sausio 1 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos Juridinių asmenų nemokumo įstatymui (*JAN/*), neteko galios Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas su visais pakeitimais (*JAN/* 153 straipsnis). *JAN/* 155 straipsnyje, reglamentuojančiame pereinamąsias nuostatas dėl nemokumo procesų, nustatyta, kad iki 2019 m. gruodžio 31 d. pradėtiems juridinių asmenų nemokumo procesams šio įstatymo (*JAN/*) nuostatos taikomos toms asmenų teisėms ir pareigoms, kurios atsiranda arba yra įgyvendinamos jam įsigaliojus, taip pat toms nemokumo procedūroms, kurios pradedamos šiam įstatymui įsigaliojus, išskyrus tam tikras išvardytas šio įstatymo nuostatas.

17. Byloje nėra ginčijama pirmosios instancijos teismo išvada, kad nagrinėjamu atveju privalu vadovautis *JB/* įtvirtintomis teisės normomis, sprendžiant klausimą dėl atsakovės bankroto pripažinimo tyčiniu. Tačiau apeliantai nesutikimą su pirmosios instancijos teismo nutartimi grindžia aplinkybe, kad pirmosios instancijos teismas nenurodė, kokių konkrečiai asmenų veikimas ar neveikimas sukėlė tyčinį bankrotą, kaip tai numato *JAN/* 70 straipsnio 3 dalis. Apeliantų teigimu, pirmosios instancijos teismas apsiribojo abstrakčiais teiginiais, kad įmonės nemokumą lėmė įmonės vadovų atlikti veiksmai, neišskirdamas kiekvieno iš buvusių bendrovės veiksmų, kurie nulėmė tyčinį bendrovės bankrotą.

18. Pažymėtina, kad bylą pirmą kartą nagrinėjęs apeliacinės instancijos teismas nurodė, jog sąlygų, kokia veikla laikoma tyčiniu bankrotu, apibrėžimas, prezumpcijų elgesio neteisėtumui nustatymas yra materialinio pobūdžio normos, kurioms netaikoma atgalinio galiojimo išimtis. *JB/* įtvirtintos taisyklės dėl tyčinio bankroto yra materialiosios teisės normos, apibrėžiančios veiksmų neteisėtumo kriterijus ir nustatančios sankcijas už jų atlikimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gegužės 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-277-313/2016). Atsižvelgęs į cituotą taisyklę, bylą nagrinėjęs apeliacinės instancijos teismas sprendė, kad teismui, nagrinėjančiam klausimą dėl bankroto pripažinimo tyčiniu, įpareigojimas įvardinti asmenis, kurių (ne)veikimas sukėlė tyčinį bankrotą, atsirado tik nuo 2020 m. sausio 1 d., įsigaliojus *JAN/*, kurio 70 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas toks įpareigojimas. *JAN/* 70 straipsnio 3 dalies normai esant materialiajai, jos atgalinis veikimas nėra galimas, todėl apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas, sprenddamas dėl atsakovės bankroto pripažinimo tyčiniu, pagrįstai neįvardino kaltų asmenų, kurių veikimas ar neveikimas sukėlė tyčinį bankrotą.

19. Atsižvelgiant į minėtus kasacinio teismo išaiškinimus, taip pat bylą nagrinėjusio apeliacinės instancijos teismo išvadas, nėra pagrindo pritarti apeliantams, kad šiuo atveju pirmosios instancijos teismas nepagrįstai neįvardijo asmenų, atsakingų už atsakovės tyčinį bankrotą.

Dėl tyčinio bankroto požymių

20. Tyčinis bankrotas apibrėžiamas kaip įmonės privedimas prie bankroto sąmoningai blogai valdant įmonę (veikimu, neveikimu) ir (arba) sudarant sandorius, kai buvo žinoma ar turėjo būti žinoma, kad jų sudarymas pažeidžia kreditorių teises ir (arba) teisėtus interesus (*JB/* 2 straipsnio 12 dalis).

21. Kasacinio teismo praktikoje, analizuojant tyčinio bankroto institutą, išaiškinta, kad, sprendžiant dėl įmonės bankroto pripažinimo tyčiniu, bankroto bylą išskelusiam teismui būtina nustatyti, ar bankrutuojančios įmonės sudarytais sandoriais bei kitokia šios įmonės veikla buvo nuosekliai ir kryptingai siekiama įmonės nemokumo. Tais atvejais, kai įmonė yra faktiškai nelikvidi arba nemoki, turi būti patikrinama, ar tolesnė tokios įmonės veikla buvo nukreipta dar labiau pabloginti įmonės turtinę padėtį. Šie kriterijai ir kreditorių galimybių nukreipti išieškojimą į įmonės skolininkės turtą suvaržymas arba sąlygų išvengti išieškojimo sudarymas, taip pat sąmoningas išieškojimo

pirmenybės atidavimas vėlesniems kreditoriams, žinant, kad ankstesnieji kreditoriai faktiškai neturės į ką nukreipti savo reikalavimų įmonei skolininkei neturint pakankamai turto, reiškia tyčinį bankrotą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. lapkričio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-597/2013; 2017 m. balandžio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-7-115-915/2017, 28 punktas).

22. Kasacinis teismas taip pat yra nurodęs, kad esminis tyčinio bankroto elementas – įmonės privedimas prie bankroto sąmoningais veiksmais, todėl turi būti nustatytas ryšys tarp sąmoningai blogo įmonės valdymo ir įmonės nemokumo – jei nebūtų buvę sąmoningų į įmonės padėties bloginimą nukreiptų veiksmų, įmonė nebūtų tapusi nemoki. Jau nemoki tapusi įmonė nebegali dar sykį būti priversta prie nemokumo, tačiau nemokios įmonės padėtis tyčia gali būti dar labiau pabloginta. Todėl net jei įmonės nemokumas ir nėra neteisėtų veiksmų rezultatas, vėlesni veiksmai tyčia bloginant jau nemokios įmonės turtinę padėtį gali esmingai pažeisti kreditorių teises. Atsižvelgiant į tai, kasacinio teismo praktikoje tyčiniu bankrotu laikomi taip pat ir atvejai, kai faktiškai nemokioje įmonėje tyčiais veiksmais dar labiau esmingai pabloginama įmonės turtinė padėtis, t. y. nėra ryšio tarp tyčinio blogo įmonės valdymo ir anksčiau atsiradusio nemokumo, bet yra ryšys tarp tyčinio blogo įmonės valdymo ir tolesnio nemokios įmonės padėties esminio pabloginimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. balandžio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-7-115-915/2017, 29 punktas).

23. Jei nėra priežastinio ryšio tarp sąmoningo blogo įmonės valdymo ir įmonės nemokumo arba ryšio tarp sąmoningo blogo įmonės valdymo ir nemokios įmonės padėties esminio pabloginimo, atskiri tyčinio bankroto nustatymo požymiai (įtvirtinti kasacinio teismo praktikoje, o vėliau ir *ĮBĮ 20* straipsnio 2, 3 dalyse) gali būti įvertinti naudojant kitas teisės priemones (neteisėtų sandorių pripažinimą negaliojančiais, civilinę atsakomybę, baudžiamąją atsakomybę ir kt.), bet neturi lemti konstatavimo, kad įmonė priversta prie bankroto tyčia (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-297-915/2018, 20 punktas).

24. Nagrinėjamu atveju, pirmosios instancijos teismas pripažino BUAB „Kongera“ bankrotą tyčiniu *ĮBĮ 20* straipsnio 2 dalies 2 ir 5 punktuose įtvirtintais pagrindais. Įvertinus suinteresuoto asmens E. R. ir T. V. atskirųjų skundų pagrindą (motyvus) ir dalyką (reikalavimą) matyti, kad apeliantai savo atskiruosiuose skunduose iš esmės tyčinio bankroto požymio egzistavimą ginčija tik tiek, kiek tai susiję su jų asmenine atsakomybe. Apeliantai taip pat nurodo, kad teismas nepagrįstai priteisė bylinėjimosi išlaidas iš jų, kadangi jie nėra atsakingi už bendrovės tyčinį bankrotą.

Dėl ĮBĮ 20 straipsnio 2 dalies 2 punkte numatyto požymio

25. Kasacinis teismas, nuosekliai aiškindamas tyčinio bankroto požymius, teisinius pagrindus, yra nurodęs kad, sprendžiant dėl įmonės bankroto pripažinimo tyčiniu, bankroto bylą iškėlusiam teismui būtina nustatyti, ar bankrutuojančios įmonės sudarytais sandoriais bei kitokia šios įmonės veikla buvo nuosekliai ir kryptingai siekiama įmonės nemokumo. Tais atvejais, kai įmonė yra faktiškai nelikvidi arba nemoki, turi būti patikrinama, ar tolesnė tokios įmonės veikla buvo nukreipta dar labiau pabloginti įmonės turtinę padėtį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. lapkričio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-597/2013).

26. Kaip nuostolingi ar ekonomiškai nenaudingi galėtų būti vertinami tokie sandoriai, kurių vykdymas reiškia nepagrįstai didelę finansinę naštą įmonei. Tačiau net ir nustačius, kad sandoris yra galimai ekonomiškai įmonei nenaudingas, tai savaime nėra pagrindas pripažinti įmonės bankrotą tyčiniu. Minėta, kad esminis tyčinio bankroto elementas – įmonės privedimas prie bankroto sąmoningais veiksmais, todėl turi būti nustatytas ryšys tarp sąmoningai blogo įmonės valdymo ir įmonės nemokumo arba nemokios įmonės padėties esminio pabloginimo – jei nebūtų buvę sąmoningų į įmonės padėties bloginimą nukreiptų veiksmų, įmonė nebūtų tapusi nemoki arba nemokios įmonės padėtis nebūtų iš esmės pablogėjusi.

27. Iš bylos duomenų nustatyta, kad 2017 m. birželio 13 d. tarp UAB „Kongera“, atstovaujamos direktorės U. R.-D., ir J. J. buvo sudaryta pirkimo-pardavimo sutartis, kuria UAB „Kongera“ įsigijo 11 žemės sklypų, esančių (duomenys neskelbtini), už 80 200 Eur. UAB „Ober-House“ Nekilnojamojo turto vertinimo ataskaitos duomenimis, šių žemės sklypų rinkos vertė 2017 m. liepos mėn. buvo 75 300 Eur.

28. Iš teismo posėdžio metu (2021 m. kovo 8 d.) suinteresuoto asmens U. R.-D. duotų paaiškinimų pirmosios instancijos teismas nustatė, kad ji savarankiškai dėl 2017 m. birželio 13 d. pirkimo-pardavimo sutarties sudarymo nesprendė, šią sutartį sudarė akcininkų nurodymu. Suinteresuotas asmuo U. R.-D. pažymėjo, kad jai nebuvo žinoma, ką konkrečiai siekiama daryti su įsigytu turto, jos žiniomis, minėtuose sklypuose buvo planuojama vykdyti statybas. Teismo posėdžio metu (2021 m. kovo 8 d.) suinteresuotas asmuo T. V. paaiškino, kad dėl 2017 m. birželio 13 d. pirkimo-pardavimo sutarties sudarymo akcininkai sprendė kartu, t. y. jis kartu su akcininkės ERA Group LP atstove U. R.-D..

29. Apelianto T. V. teigimu, pirmosios instancijos teismas nepagrįstai sprendė, kad U. R.-D., sudarydama 2017 m. birželio 13 d. žemės sklypų pirkimo-pardavimo sandorį tik vykdė akcininkų nurodymus. Apelianto teigimu, pati U. R.-D. 2021 m. kovo 8 d. teismo posėdyje nurodė, kad nepamena, kuris akcininkas davė nurodymą pirkti nurodytus žemės sklypus. Taigi, pasak apelianto, nėra pagrindo spręsti, kad jis, kaip bendrovės akcininkas, pritarė šio sandorio sudarymui. Vis dėlto, kaip teisingai pažymėjo pirmosios instancijos teismas, Juridinių asmenų registro duomenimis ERA Group LP UAB „Kongera“ akcininke tapo 2017 m. rugsėjo 4 d., t. y. po 2017 m. birželio 13 d. pirkimo-pardavimo sutarties sudarymo. Iš bylos duomenų matyti, kad vienintelis UAB „Kongera“ akcininkas žemės sklypų pirkimo-pardavimo sandorio sudarymo metu (2017 m. birželio 13 d.) buvo T. V.. Taigi, bendrovės vadovei U. R.-D. patvirtinus, kad ji sandorį sudarė vykdydama akcininko nurodymus, nėra pagrindo pritari apeliantui, jog šį sandorį tuometinė BUAB „Kongera“ direktorė sudarė ir kito akcininko ERA Group LP nurodymu.

30. Apeliacinės instancijos teismas taip pat neturi pagrindo pritari apeliantui T. V., kad minėtas sandoris, priešingai nei sprendė pirmosios instancijos teismas, buvo naudingas bendrovei. Apeliantas neginčija skundžiamoje nutartyje pirmosios instancijos teismo padarytų išvadų, kad 2017 m. birželio 13 d. pirkimo-pardavimo sutarties sudarymo metu UAB „Kongera“ finansinė padėtis buvo prasta, ji turėjo didelius skolinius įsipareigojimus kreditoriams, o įmonės valdymo organams buvo žinoma, jog, teismui patenkinus kreditorės UAB „RNDV Group“ reikalavimus, įmonė taps nemoki. Kadangi UAB „Kongera“ su J. J. pagal 2017 m. birželio 13 d. pirkimo-pardavimo sutartį yra atsiskaičiusi, pirmosios instancijos teismas pagrįstai sprendė, kad įmonei esant sunkios finansinės padėties, gresiant nemokumui, ji suteikė pirmenybę atsiskaitymui su nauju kreditoriumi, kurį, be kita ko, siejo ryšiai su įmonės plėtros direktoriumi ir atitinkamai akcininku, tačiau nemažino susidariusių skolų esamiems kreditoriams.

31. Vien deklaratyvūs apelianto T. V. teiginiai, kad minėtas sandoris buvo naudingas bendrovei, nes turėdama sandoriu įgytą nekilnojamojį turtą bendrovė dalyvavo ir laimėjo viešuosius konkursus bei iš jų gavo pelno, nesudaro pagrindo daryti priešingas išvadas. Apeliantas nepateikė jokių įrodymų, kad būtent po minėto sandorio sudarymo, bendrovės finansinė padėtis gerėjo. Priešingai, kaip jau

buvo minėta, byloje neginčijamai nustatyta, kad nuo 2017 m. bendrovės finansinė padėtis tik blogėjo.

32. Pirmosios instancijos teismas taip pat pripažino, kad 2018 m. rugpjūčio 31 d. ir 2018 m. gruodžio 31 d. sprendimai, kuriais padidintas darbuotojų darbo užmokestis, buvo įmonei nenaudingi, sukėlė jai nuostolių ir UAB „Kongera“ esant nemokiai pablogimo jos būklei. Apeliantas T. V. atskiruoju skundu prašydamas panaikinti visą skundžiamą pirmosios instancijos nutartį, nurodė, kad šių sprendimų priėmimo metu nebuvo bendrovės direktorius, tačiau jokių argumentų dėl šių sandorių naudingumo atskirajame skunde nepateikė, todėl apeliacinės instancijos teismas plačiau dėl pirmosios instancijos teismo atlikto šių sandorių vertinimo nepasisako.

Dėl JB/ 20 straipsnio 2 dalies 5 punkto taikymo

33. Vadovaujantis bylai aktualiu JB/ 20 straipsnio 2 dalies 5 punktu, teismas pripažįsta bankrotą tyčiniu, jeigu nustato, kad teisės aktų reikalaujama buhalterinė apskaita buvo tvarkoma apgaulingai ir (arba) netinkamai (paslėpti, sunaikinti, sugadinti įmonės apskaitos dokumentai arba netvarkyta ar aplaidžiai tvarkyta teisės aktų reikalaujama buhalterinė apskaita arba įstatymų nustatytą laiką neišsaugoti buhalterinės apskaitos dokumentai) ir dėl to negalima visiškai ar iš dalies nustatyti įmonės veiklos, jos turto, nuosavo kapitalo ar įsipareigojimų dydžio ar struktūros, ir (arba) mokesčių administratoriaus patikrinimo akte nustatytas PVM arba kitų mokesčių mokėjimo vengimas.

34. Netinkamai ir (ar) apgaulingai tvarkoma bendrovės buhalterinė apskaita įprastai kliudo nustatyti įmonės komercinės, ūkinės, finansinės būklės rezultatus ar įvertinti turtą. Tai gali būti kliūtimi identifikuoti tikrąsias bendrovės bankroto priežastis. Dėl to kaip vienas tyčinių bankrotą kvalifikuojančių požymių įstatyme išskirtas apgaulingas ir (ar) netinkamas įmonės buhalterinės apskaitos tvarkymas (JB/ 20 straipsnio 2 dalies 5 punktas). Pagal šią įstatymo nuostatą netinkamu buhalterinės apskaitos tvarkymu laikomos situacijos, kai apskaitos dokumentai yra paslėpti, sunaikinami, sugadinami, neišsaugomi arba apskaita netvarkoma ar tvarkoma aplaidžiai. Netinkamo buhalterinės apskaitos tvarkymo faktui konstatuoti pakanka nustatyti, kad teismo paskirtam bendrovės bankroto administratoriui valdymo organai be svarbių priežasčių neperdavė apskaitos dokumentų (Lietuvos apeliacinio teismo 2015 m. sausio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-217-381/2015). Pareigą pagrįsti, kokios priežastys lėmė apskaitos dokumentų neperdavimą, turi atsakingi įmonės valdymo organai. Tyčinį bankrotą kvalifikuojantis kriterijus yra sąmoningas bendrovės dokumentų neperdavimas (slėpimas, praradimas) (Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. lapkričio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-1807-381/2016).

35. Nustačius netinkamą buhalterinės apskaitos tvarkymą ar buhalterinės apskaitos dokumentų bei turto neperdavimą bankroto administratoriui, neprivalo būti atskirai nustatytas ryšys tarp šių aplinkybių ir įmonės privedimo prie bankroto arba jau nemokios įmonės padėties esminio pabloginimo. Priešingas aiškinimas, kad net ir netinkamai tvarkius buhalterinę apskaitą arba neišsaugojus buhalterinės apskaitos dokumentų tyčinio bankroto nustatymas būtų įmanomas tik įrodžius konkrečias įmonės privedimo prie nemokumo priežastis, padarytų tyčinio bankroto aplinkybių įrodinėjimą neįmanomą bei neatitiktų principo, jog niekas negali gauti naudos iš savo neteisėtų veiksmų (lot. nullus commodum capere de sua injuria propria) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-510-915/2018; 2019 m. kovo 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-102-219/2019).

36. Pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad 2019 m. vasario 26 d. ir 2019 m. rugsėjo 17 d. specialisto išvados patvirtina, jog UAB „Kongera“ buhalterinė apskaita buvo vedama pažeidžiant teisės aktų nustatytus reikalavimus, dėl to laikotarpiu nuo 2016 m. liepos 1 d. iki 2017 m. gruodžio 31 d. negalima iš dalies nustatyti UAB „Kongera“ veiklos, jos turto, nuosavo kapitalo, įsipareigojimų dydžio ir struktūros. Teismas pažymėjo, kad byloje nėra pateikta duomenų, sudarančių pagrindą dvejojti minėtose išvadose nurodytomis aplinkybėmis ar paneigiančių šių išvadų pagrįstumą. Apeliacinės instancijos teismas nepritaria apelianto E. R. teiginiams, kad minėtos specialisto išvados padarytos remiantis tik liudytojų parodymais ir specialisto apskaičiavimais, atliktais pagal šiuos parodymus. Iš šių išvadų turinio matyti, kad jos atliktos atsižvelgus į specialistui pateiktus nuo 2016 m. sausio 1 d. iki 2017 m. gruodžio 31 d. sudarytus įvairius bendrovės buhalterinius dokumentus, taip pat ikiteisminio tyrimo byloje esančius duomenis. Vien aplinkybė, kad specialisto išvados padarytos už bendrą tirtą laikotarpį, neišskiriant, kas tuo metu buvo bendrovės direktorius, nesudaro pagrindo abejoti šių išvadų teisingumu.

37. Apeliacinės instancijos teismas taip pat neturi pagrindo pritarti apelianto E. R. teiginiams, kad 2019 m. vasario 26 d. ir 2019 m. rugsėjo 17 d. specialisto išvadose konstatuoti pažeidimai yra mažareikšmiai, kadangi išvadose nurodytos nesumokėtos Valstybinei mokesčių inspekcijai ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos biudžetui sumos, palyginus su bendra įmonės apyvarta (pajamomis ir išlaidomis), nėra didelės. Iš pateiktų išvadų turinio matyti, kad nuo 2016 m. birželio 1 d. iki 2021 m. gruodžio 31 d. UAB „Kongera“ nedeklaravo ir nesumokėjo daugiau nei 21 000 Eur mokesčių. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, minėta suma nelaikytina maža, juolab, kad apeliantas nepateikė jokių šių mokesčių nedeklaravimą ir nesumokėjimą pateisinančių argumentų.

38. Pažymėtina, kad specialisto išvados buvo atliktos už laikotarpį nuo 2016 m. birželio 1 d. iki 2017 m. gruodžio 31 d. ir viso šio laikotarpio metu konstatuoti buhalterinės apskaitos tvarkymo pažeidimai. Iš bylos duomenų nustatyta, kad UAB „Kongera“ vadovu apeliantas T. V. buvo nuo 2016 m. kovo 2 d. iki 2016 m. birželio 8 d., o nuo 2016 m. birželio 8 d. iki 2016 m. lapkričio 22 d. – apeliantas E. R.. Taigi apeliantai buvo paskirti UAB „Kongera“ vadovais laikotarpiu, kurio metu yra konstatuoti buhalterinės apskaitos tvarkymo pažeidimo, už kuriuos jie laikytini atsakingais. Kaip pagrįstai nustatė pirmosios instancijos teismas, būtent dėl šių pažeidimų negalima iš dalies nustatyti UAB „Kongera“ veiklos, jos turto, nuosavo kapitalo, įsipareigojimų dydžio ir struktūros minėtu laikotarpiu, todėl nėra pagrindo pritarti apeliantams, kad jie nelaikytini atsakingi už šį tyčinio bankroto požymį.

Dėl bylos procesinės baigties

39. Apibendrinęs išdėstytus argumentus apeliacinės instancijos teismas konstatuoja, kad pirmosios instancijos teismas tinkamai taikė materialiosios ir proceso teisės normas, priėmė teisėtą ir pagrįstą nutartį, kurios naikinti ar keisti atskiruosiuose skunduose nurodytais argumentais nėra teisinio pagrindo, todėl Klaipėdos apygardos teismo 2021 m. rugsėjo 6 d. nutartis paliekama nepakeista (CPK 337 straipsnio 1 dalies 1 punktas).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

40. Atsakovės BUAB „Kongera“ nemokumo administratorė pateikė prašymą priteisti iš suinteresuotų asmenų po 350 Eur išlaidų, patirtų už advokato suteiktas teisines paslaugas, rengiant atsiliepinimus į atskirąjį skundą. Pridėjo šias išlaidas patvirtinančius dokumentus.

41. Pagal *CPK 98* straipsnio 2 dalį, šalies išlaidos, susijusios su advokato ar advokato padėjėjo pagalba, atsižvelgiant į konkrečios bylos sudėtingumą ir advokato ar advokato padėjėjo darbo ir laiko sąnaudas, yra priteisiamos ne didesnės, kaip yra nustatyta Rekomendacijose dėl užmokesčio dydžio.

42. Nagrinėjamu atveju atsakovės prašomas priteisti išlaidų dydis neviršija Rekomendacijose nustatyto rekomenduojamo priteisti maksimalaus užmokesčio dydžio už atitinkamo pobūdžio advokato teikiamas teises paslaugas, todėl, atmetus apelianų T. V. ir E. R. atskiruosius skundus, iš jų atsakovei priteisiamos visos patirtos išlaidos – 700 Eur (po 350 Eur iš kiekvieno) (*CPK 93* straipsnio 1 dalis, 98 straipsnis).

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėja, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos *civilinio proceso kodekso* 337 straipsnio 1 dalies 1 punktu,

n u t a r i a:

Klaipėdos apygardos teismo 2021 m. rugsėjo 6 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti iš suinteresuoto asmens T. V. (asmens kodas (duomenys neskelbtini) ir suinteresuoto asmens E. R. (asmens kodas (duomenys neskelbtini) po 350 Eur (tris šimtus penkiasdešimt eurų) bylinėjimosi išlaidas atsakovei bankrutuojančiai uždarajai akcinei bendrovei „Kongera“ (juridinio asmens kodas 302881661).

Teisėja Vilija Mikuckienė

Paminėta tekste:

Bylos:

3K-3-597/2013 Dėl bankrutuojančios uždarnosios akcinės bendrovės „Seltas“ bankroto pripažinimo tyčiniu

2-217-381/2015 Dėl Kauno apygardos teismo 2014 m. spalio 23 d. nutarties, kuria atsisakyta pripažinti bankrutavusios uždarnosios akcinės bendrovės „USaltitude“ bankrotą tyčiniu, bylos Nr. B2-971-259/20

3K-3-277-313/2016 Dėl L. K. individualios įmonės „Talka“ bankroto pripažinimo tyčiniu

e2-1807-381/2016 Dėl Vilniaus apygardos teismo 2016 m. liepos 26 d. nutarties

e3K-7-115-915/2017 Dėl žalos atlyginimo priteisimo

3K-3-297-915/2018 Dėl Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo (toliau – [B]) 20 straipsnio 2 dalies 1, 4 punktų, 3 dalies 2 punkto, kuriuose įtvirtinti tyčinio bankroto požymiai, aiškinimo ir ta

e3K-3-510-915/2018 Dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių bankroto pripažinimą tyčiniu LR įmonių bankroto įstatymo 20 str. 2 d. 5 p. pagrindu, aiškinimo ir taikymo

e3K-3-102-219/2019 Dėl teisės normų, reglamentuojančių bankrutavusios įmonės tyčinio bankroto pripažinimą, aiškinimo ir taikymo

Teisės aktai:

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Šeštoji knyga. Prievolių teisė

6.930-1 str. Atsiskaitymų grynaisiais ir negrynaisiais pinigais eiliškumas

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas

93 str. Bylinėjimosi išlaidų paskirstymas

98 str. Išlaidų advokato ar advokato padėjėjo pagalbai apmokėti atlyginimas

320 str. Bylos nagrinėjimo ribos

329 str. Sprendimo panaikinimas pažeidus arba neteisingai pritaikius procesinės teisės normas

337 str. Apeliacinės instancijos teismo teisės

338 str. Apeliacinio proceso normų galiojimas

Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas

2 str. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

20 str. Tyčinis bankrotas

Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymas

70 str. Bankroto pripažinimas tyčiniu

153 str. Įstatymų pripažinimas netekusiais galios

155 str. Pereinamosios nuostatos dėl nemokumo procesų

